

<AGM02><social

sci><games&spor><1984><magaz><প্ৰান্তি><ভবেন্দ্ৰ><0047>

প্ৰান্তিক (ভবেন্দ্ৰনাথ শম্পকীয়া)

এদিনীয়া গেমছত ভাৰতীয় ফুটবলৰ

ভূমিকাৰ বিষয়ে আমি লিখিছিলোঁ

ভাৰতীয় ফুটবলৰ আমূল পৰিবৰ্তন

প্ৰয়োজন প্ৰয়োজন এজন অভিজ্ঞ

বিদেশী ফুটবল প্ৰশিক্ষকৰ । কাৰণ

ভাৰতৰ ফুটবল খেলুৱৈ সকলৰ

অভিজ্ঞতা মাথোন এচিয়ান দেশসমূহৰ

ভিতৰতেম্প সীমাবদ্ধ । স্পৰ্টৰোপীয়ান

নাম্পবা লে'নি আমেৰিকাৰ ফুটবলৰ

বিষয়ে অথবা তেওঁলোকৰ ফুটবলৰ

অগ্ৰগতিৰ বিষয়ে আমাৰ প্ৰশিক্ষক

সকলৰ অভিজ্ঞতা সীমিত ।

যুগোশ্লাভিয়াৰ অভিজ্ঞ ফুটবল খেলুৱৈ তথা

প্ৰশিক্ষক ছিৰিক মিলোভনে এ'া অতি

সাধাৰণ শক্তিস□ন্ন দলক তেওঁৰ

অপৰিসীম অভিজ্ঞতা আৰু ফুটবল

প্ৰীতি আৰু পিতৃসুলভ স্নেহেৰে এ'া

দলক আন্তৰ্জাতিক মানৰ এ'া দলত

পৰিণত কৰিলে । মনোৰঞ্জন ,

তৰুণ , প্ৰশান্ত , বিদেশ নাম্পবা
পাৰমিন্দৰ ভাৰতীয় ফু'বল নবাগত
নহয় । কিন্তু তেওঁলোকৰ অতীত
ক্ৰিয়াধাৰাৰ লগত বৰ্তমানৰ ক্ৰিয়াধাৰাৰ
বিস্তৰ ব্যৱধান । এগৰাকী আন্তৰ্জাতিক
অভিজ্ঞতাসন্ম কঠোৰ অথচ মৰমীয়াল
প্ৰশিক্ষকৰ প্ৰশিক্ষণৰ গুণত এচিয়াৰ
দুৰ্বল ফু'বলৰ দেশ এখনে কেনেকৈ
পোলেণ্ড নাম্পবা আৰ্জেণ্টিনাৰ দৰে প্ৰবল
শক্তিসন্ম দেশৰ বিৰুদ্ধে আগবাঢ়িব
পাৰে সেম্প কথা ভাৰতীয়া ফু'বলৰ
মাধ্যমেৰে মিলোভনে প্ৰমাণ কৰিছে ।
ভাৰতে যদিও ৫ খন খেলৰ পৰা ট্ৰা
পম্পষ্ট লাভ কৰিলে তথাপি স্বীকাৰ
কৰিব লাগিব যে একমাত্ৰ চীনৰ বিৰুদ্ধে
খেলখনৰ বাহিৰে ভাৰতে সচাম্প
আন্তৰ্জাতিক মানৰ খেল খেলিছে ।
আৰ্জেণ্টিনাৰ লগত মাত্ৰ এক গ'লত পৰাজয়
বিশ্ব কাপৰ তৃতীয় দল পোলেণ্ডৰ লগত
দুস্প এক গ'লত পৰাজয় নাম্পবা ৰোমানিয়া
বা হাংগেৰিৰ নুন্যতম গ'লত পৰাজয়
নিশ্চয় অগৌৰৱৰ কথা নহয় ।
আৰ্জেণ্টিনাৰ প্ৰশিক্ষক বিলাৰ্ডোৱে আৰ্জেণ্টিনা

বনাম ভাৰতৰ খেলৰ বিষয়ে কৈছে :
ভেৰি ডিফিকাল্ট মেছ । ভাৰতৰ ৰক্ষণ
বিভাগৰ প্ৰসংসা কৰি তেওঁ কয়
প্ৰতিগৰাকী খেলুৱৈ ক্ষীপ্ত গতিত খেলা বাবে
আৰ্জেণ্টিনাৰ আক্ৰমণ বিভাগে
তেওঁলোকৰ স্বাভাৱিক খেল খেলিব পৰা
নাছিল । ভাৰতৰ সংগ্ৰামী খেলৰ
বাবে এ. আম্প. এফ. এফ. এ
প্ৰতিগৰাকী খেলুৱৈক এহেজাৰকৈ কা দিয়ে ।
বিশ্বকাপখ্যাত পোলেণ্ডৰ গ'লৰক্ষক
মিনাৰচিক আৰু আক্ৰমণ বিভাগৰ
দুগৰাকী নামী খেলুৱৈ স্মোলাৰেক
আৰু অকয়েস্কী স্পত্যাদিৰে গঠিত
পোলোণ্ডৰ দৰে শক্তিশালী দেশৰ
বিৰুদ্ধে ভাৰতে যোগ্য প্ৰতিদণ্ডিতা
আগবঢ়াষ্পছিল । বিশেষকৈ প্ৰশান্ত
বেনাৰ্জী , পাৰমিন্দ আৰু বিশ্বজিৎ
ভট্টাচাৰ্যস্প মাজে সময়ে পোলেণ্ডৰ
ৰক্ষণ বিভাগত ত্ৰাসৰ সঞ্চাৰ
কৰিছিল । ৰুমানিয়াৰ লগত ড্ৰ কৰি
ভাৰতে এক পম্পট লাভ কৰিছিল
কিন্তু এম্পখন খেলত ভাৰতে স□ূৰ্ণ
জয়লাভ কৰিব লাগিছিল ।

খেলুৱৈসকলৰ অত্যাধিক ড্ৰিবল আৰু
গ'লৰ সমুখত শ্বুটিৰ দুৰ্বলতাৰ
বাবে ভাৰতে এম্পখন খেলত জয়লাভ
কৰিব নোৱাৰিলে । ভাৰত বনাম
হাংগেৰিৰ খেলখনত ভাৰতে স□ুৰ্ণ
আধিপত্য বিস্তাৰ কৰি খেলিছিল ।
ডিফেন্স আৰু কাউণ্টাৰ এটক
ভাৰতৰ ভাল আছিল । কিন্তু ভাৰতে
গ'ল স্কৰ কৰিব নোৱাৰাটো বৰ
দুৰ্ভাগ্যজনক ।
এম্পবাৰকে লৈ চীনে একেৰাহে
তিনিবাৰ ফাম্পনেল খেলত প্ৰবেশ
কৰিলে । কিন্তু চীনৰ দুৰ্ভাগ্য যে
এম্পবাৰো তেওঁলোকে ৰাণাৰ্ছ আপৰ
সন্মানহে লাভ কৰিলে । এম্পবাৰৰ
প্ৰতিযোগিতাৰ অন্যতম শক্তিশালী
আৰ্জেণ্টিনাক চীনে ১-০ গ'লত
পৰাজিত কৰি বিস্ময়ৰ সৃষ্টি কৰিলে ।
চীনে প্ৰথমৰ পৰাম্প প্ৰৱল গতিত
খেলিছিল আৰু বিশেষকৈ এটকিং
জনলৈ আহিও সেম্প গতি অব্যাহত
ৰখাৰ ফলত আৰ্জেণ্টিনাৰ ৰক্ষণ
বিভাগ থকা-সৰকা হৈ পৰিছিল ।

চীনৰ ফুটবল খেলুৱৈ সকলে
পৰিছন্ন আৰু সুনিয়ন্ত্ৰিত ফুটবল
খেলি আৰ্জেণ্টিনাক পৰাজিত কৰিলে ।
আৰ্জেণ্টিনা পৰাজয়ৰ প্ৰধান কাৰণ
আছিল চীনৰ শক্তিক তেওঁলোকে
গুৰুত্ব দিয়া নাছিল আৰু অতিৰিক্ত
দৈহিক শক্তিৰ প্ৰয়োগ কৰিছিল ।
এম্প ভুলৰ মূল্য আৰ্জেণ্টিনাম্প
বাৰুকৈয়ে দিছে । চুটি পাছেৰে গোটাম্প
খেল পথাৰ জুৰি খেলি চীনৰ
খেলুৱৈসকলে ৰুমানিয়াক পৰাজিত
কৰিছিল । হাংগেৰি দলৰ লাজলো
কিছ এম্পবাৰৰ প্ৰতিযোগিতাৰ শ্ৰেষ্ঠ
খেলুৱৈ । কিছৰ খেলৰ বিষয়ে
এগৰাকী প্ৰসিদ্ধ সমালোচকে কৈছে :
ফুটবলত ব্যক্তিগত নৈপুণ্য যে এতিয়াও
মাৰাত্মক অস্ত্ৰ মাথো অংক যে তাৰ
বিকল্প হব নোৱাৰে । এম্প কথা হাংগেৰিৰ
লাজলো কিছে প্ৰমাণ কৰিলে ।
এম্প খেলুৱৈ গৰাকীয়ে হঠাৎ ফ্ৰীপু
গতিৰে আৰু অকল্পনীয় ব'ডি
শ্ৰেয়ায়েভিঙেৰে এটা ধূমকেতুৰ দৰে
খেল পথাৰৰ মাজৰ পৰা বিপক্ষৰ

বক্ষণ বিভাগৰ বেছ ভেদ কৰি
আগুৱাম্প যায় । সেম্প সময়ত যিকোনো
প্ৰকাৰে তেওঁৰ গতি ৰুদ্ধ কৰিব
নোৱাৰিলে গ'লৰ হাত সৰাৰ আৰু কোনো
উপায় নাম্প । এম্পবাৰৰ প্ৰতিযোগিতাত
সৰ্বোচ্চ গ'লদাতাৰ সন্মান লাভ কৰিছে
পোলেণ্ডৰ বক্ষণ বিভাগৰ খেলুৱৈ ৰোমান
ৰেজিষ্টিয়ে । উল্লেখযোগ্য যে ফাম্পনেলত
চীনৰ বিপক্ষে বিজয়সূচক গ'লটো
এওঁৰেম্প দিছিল ।

প্ৰতিযোগিতাৰ শ্ৰেষ্ঠ খেলখন অনুষ্ঠিত
হৈছিল আৰ্জেণ্টিনা আৰু পোলেণ্ডৰ
মাজত । আৰ্জেণ্টিনাম্প মেন মাৰ্কিং
পদ্ধতিৰে পোলেণ্ডৰ আক্ৰমণক বাধা
দিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল । কিন্তু উদ্ভাৱনী
শক্তিৰ সমুখত আৰ্জেণ্টিনা বাৰে বাৰে
পাৰভূত হয় ।

টোলে ফু'বলৰ প্ৰচলনত হলেণ্ডৰ
ভূমিকা উল্লেখযোগ্য । স্পালিকৰ
বক্ষণাত্মক ফু'বলৰ সলনি হলেণ্ডৰ
এম্প নতুন চিন্তাম্প স্পউৰোপ তথা লেনি
আমেৰিকাৰ ফু'বলত এক নতুন যুগৰ
সৃষ্টি কৰিছিল । বৰ্তমানে বিশ্বফু'বল

অগ্ৰগণী দেশসমূহে আক্ৰমণাত্মক ফুটবল
খেলিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে । পোলোণ্ডৰ
সাফল্যৰ মূলতে আছিল মিলৰ্ক ,
ব্যক্তিগত নৈপুণ্য , মাৰ্কিং , কভাৰিং
আৰু প্ৰতি আক্ৰমণৰ ক্ষমতা ।

নেহৰু গ'ল্ডকাপৰ দৰে এখন
আন্তৰ্জাতিক প্ৰতিযোগিতা ব্যৱস্থাৰ বাবে
ভাৰতীয় ফুটবল ফেডাৰেছনে নিশ্চয়
কৃতিত্ব দাবী কৰিব পাৰিব । মাৰ্চেকা
নাম্পবা কিংছ কাপ ফুটবল প্ৰতিযোগিতাত
যদিও নেহৰু কাপতকৈ পুৰণি তথাপি
সেম্পবোৰে নেহৰু কাপৰ দৰে
আন্তৰ্জাতিক মৰ্যদা লাভ কৰা নাম্প । নেহৰু
কাপ ফুটবল খেলুৱৈসকল যে উপকৃত
হব এম্প কথা নিশ্চিত । দৰ্শকেও
পৃথিবীৰ শক্তিশালী ফুটবল দেশসমূহৰ
খেল চাম্প তৃপ্তি লাভ কৰিব ।
ষ্টে ক্ৰিকেত সৰ্বাধিক উম্পকে
লাভৰ বিশ্বৰেকৰ্ডৰ অধিকাৰী
অষ্ট্ৰেলিয়াৰ ডেনিছ লিলি আৰু
অষ্ট্ৰেলিয়াৰেম্প আন এগৰাকী
খ্যাতনাম খেলুৱৈ গ্ৰেগ চেপেল যিজনে
১১২টা কেচ ধৰি বিশ্ব ৰেকৰ্ড স্থাপন

কৰিছে আৰু অষ্ট্ৰেলিয়াৰ খেলুৱৈসকলৰ
ভিতৰত সৰ্বাধিক ঠেঠান কৰিছে ।
ঠেঠ ক্ৰিকেটৰ পৰা অৱসৰ গ্ৰহণ
কৰিছে । বিশ্ব ক্ৰিকেট তেওঁলোকে
বিভিন্ন সময়ত অৰ্জন কৰা কীৰ্তিৰ
কথা স্পৰ্শাত চমুকৈ উল্লেখ কৰা হ'ল ।
১৯৭০ চনত পাৰ্থত জীৱনৰ প্ৰথমখন
ঠেঠমেছত স্পংলণ্ডৰ বিৰুদ্ধে ছেঞ্চুৰি
অৰ্জনকাৰী গ্ৰেগ চেপেলে জীৱনৰ
শেষ ঠেঠ মেছতো ছেঞ্চুৰি (১৮২
বাণ , চাৰি জানুৱাৰী ৮৪ চন ,
পাকিস্থানৰ বিৰুদ্ধে) কৰি বিশ্ব ৰেকৰ্ডৰ
অধিকাৰী হয় । স্পৰ্শাৰ আগতে এম্প
কৃতিত্বৰ অধিকাৰী আছিল আন
দুগৰাকী অষ্ট্ৰেলিয়াৰ খেলুৱৈ - যথাক্ৰমে
বিল পন্সফৰ্ড আৰু আৰ ডাফ । গ্ৰেগ
চেপেলৰ ঠেঠ ছেঞ্চুৰিৰ সংখ্যা ২৪ ।
জীৱনৰ শেষ ঠেঠমেছখনত গ্ৰেগ
চেপেল আৰু এণ্ডা বিশ্বৰেকৰ্ডৰ
অধিকাৰী হৈছে । স্পৰ্শাৰ দিনে
ঠেঠমেছত ১২০টা কেচ ধৰি বিশ্ব
ৰেকৰ্ডৰ অধিকাৰী আছিল স্পংলণ্ডৰ কলিন
কাউড্ৰে । পাকিস্থানৰ বিৰুদ্ধে জীৱনৰ

শেষ ষ্টেমেচখনত গ্ৰেগ চেপেল মহছীন
খাঁ আৰু ছেলিম মালিকৰ কেচধৰি
কাউন্ড্ৰেৰ বিশ্বৰেকৰ্ড ভংগ কৰে ।
ষ্টেমেছত সৰ্বাধিক ১২২টা কেচ ধৰাৰ
বিশ্বৰেকৰ্ড বৰ্তমানে গ্ৰেগ চেপেলাৰ ।
গ্ৰেগৰি ষ্টিফেন চেপেল এক ক্ৰিকেট
পৰিয়ালতে জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিল ।
ককাদেউতাক আছিল বিখ্যাত খেলুৱৈ
ভিক্টৰ ৰিচাৰ্ডছন । তেখেতে ১৯৩৫
চনত দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ বিপক্ষে এটা
স্পিনিংছৰ ৫টা কেচ ধৰি বিশ্ব বেকৰ্ড
কৰিছিল আৰু ৪০ বছৰ কাল তেখেত
এম্প বেকৰ্ডৰ অধিকাৰি আছিল ।
১৯৭৬ চনত ভাৰতৰ যজুৱেন্দ্ৰ সিঙে
স্পংলগুৰ বিপক্ষে পাছটা কেছ ধৰি এম্প
বেকৰ্ড স্থাপন কৰে । গ্ৰেগ চেপেলৰ
আন দুজন ভ্ৰাতৃ আয়ান আৰু ট্ৰেভৰ
চেপলেও অষ্ট্ৰেলিয়াৰ হৈ ষ্টেমেচ
খেলিছিল । আয়ান চেপলে অষ্ট্ৰেলিয়া
দলৰ অধিনায়কো আছিল ।
গ্ৰেগ চেপেলৰ জন্ম আছিল ১৯৪৮
চনৰ ৭ আগষ্টত । তেওঁ পোন
প্ৰথমবাৰৰ কাৰণে ছাউথ আফ্ৰিকাৰ

হৈ খেলে ১৯৬৬ চনত । পোন
প্রথমবাৰৰ কাৰণে অষ্ট্ৰেলিয়া দলৰ
অধিনায়ক নিৰ্বাচিত হয় ১৯৭৫ চনত ।
ৱেষ্ট স্পিন্ডিজৰ বিৰুদ্ধে ৱিছবেন ষ্টেত ।
সেম্পখন ষ্টে মেছৰ দুয়োখন খেলতে
তেওঁ চেঞ্চুৰি কৰে ১২৩ আৰু নৈ
আউট ১০৯ ৰাণ । ভ্ৰাতৃ আয়ান
চেপেলৰ লগত তেওঁ অষ্ট্ৰেলিয়াৰ হৈ
৪৩ খন ষ্টে মেছ খেলিছে । গ্ৰেগ
চেপেলে ৰেকৰ্ড সংখ্যাক ৪৮ খন
ষ্টেমেছত অধিনায়কত্ব কৰিছে । তেওঁ
মুঠতে ৮৭ খন ষ্টেমেছ খেলিছে । মুঠ
স্পিনিংছ ১৫২ ; স্পয়াৰে তেওঁ ১৯ বাৰ
নৈ আউট আছিল । গ্ৰেগ চেপেলৰ
ষ্টেমেছত মুঠ সংগৃহীত ৰাণ ৭১১০ ।
সবৰ্বছোৰান ২৪৭ , নিউলেণ্ডৰ বিপক্ষে ।
তেওঁ ষ্টেমেছত সবৰ্বমুঠ ৪৭টা সংগ্ৰহ
কৰে । তেওঁৰ শ্ৰেষ্ঠ বাউলিং আছিল
১৯৭২ চনত পাকিস্থানৰ বিৰুদ্ধে ছিডনিৰ
তৃতীয় ষ্টেমেছত । সেম্পখন ষ্টেমেছত
তেওঁ ৬১ ৰানৰ বিনিময়ত ৫টা উম্পকে
লাভ কৰিছিল ।

উল্লেখযোগ্য যে অষ্ট্ৰেলিয়াৰ

খেলুৱৈসকলৰ ভিতৰত
সৰ্বাধিক ৰান সংগ্ৰহৰ ৰেকৰ্ডৰ স্থান
অধিকাৰী আছিল চাৰ ডন
ৱেডমেন (৬৯৯৬) । বৰ্তমান
সেম্প ৰেকৰ্ডৰ অধিকাৰী গ্ৰেগ
চেপেল (৭১১০) ।
ডেনিথ কিথ লিলিৰ জন্ম পশ্চিম
অষ্ট্ৰেলিয়াত ১৯৫৯ চনত ১৮
আগষ্টত । ১৯৭০ চনৰ তেওঁ পোন
প্ৰথমবাৰৰ কাৰণে অষ্ট্ৰেলিয়াক
প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছিল এডেলেম্পডৰ
ষষ্ঠ ষ্টেমেছত স্পংলগুৰ বিৰুদ্ধে ।
সেম্পখন ষ্টেৰ প্ৰথম স্পনিংছত তেওঁ
৫টা উম্পকে দখল কৰিছিল ।
১৯৭১ চনত তেওঁ অষ্ট্ৰেলিয়াৰ হৈ
অৱশিষ্ট বিশ্ব একাদশৰ বিৰুদ্ধে
খেলিছিল আৰু ৪ খন মেছত তেওঁ
২৪টা উম্পকে লাভ কৰিছিল ।
বিশ্ব একাদশৰ অধিনায়ক আছিল
ছাৰ গেৰি চাৰ্ভাছ । ১৯৭২ চনত
তেওঁ অষ্ট্ৰেলিয়া দলৰ লগত
স্পংলগু ভ্ৰমণ কৰি সাফল্য অৰ্জন
কৰিছিল আৰু ৫ খন ষ্টেত তেওঁ

লাভ কৰিছিল ৩১টা উম্পকে ।
স্পয়াৰ পাছত লিলি ৰাজহাড়ৰ আঘাৰ
বাবে খেলৰ পৰা আতৰি থাকিল ,
কিন্তু দৃঢ় মনোবল আৰু কঠোৰ
অনুশীলনীৰ সহায়ত তেওঁ পুনৰাস্প ষ্টে
ট্ৰিকেলে উভতি আহিছিল । সুস্থ
হৈ লিলিয়ে ভয়ংকৰভাবে বল কৰিছিল
আৰু ১৯৭৪ চনৰ তেওঁৰ বিধ্বংসী
বাউলিঙৰ কাৰণে স্প অষ্ট্ৰেলিয়া ভ্ৰমণকাৰী
স্পংলগুদলে ৪-১ ছিৰিজ হেৰুৱাস্পছিল ।
লিলৰ প্ৰলয়কাৰী ফাষ্ট বাউলিঙৰ
কাৰণে ১৯৭৫ চনত অষ্ট্ৰেলিয়া
ভ্ৰমণকাৰী ৱেষ্টস্পণ্ডিজে শোচনীয়াভাবে
পৰাজিত হৈছিল ।
১৯৮১ চনত স্পংলগু ভ্ৰমণত তেওঁ
আৰু সতীৰ্থ বাউলাৰ অল্ডাৰমেনে
৬ খন ষ্টেত মুঠতে ৮১ উম্পকে
দখল কৰি চাঞ্চল্যৰ সৃষ্টি কৰিছিল ।
সে স্প ভ্ৰমণত লিলিয়ে লাভ কৰিছিল
৩৯টা ষ্টে উম্পকে । লিলিৰ সৰ্বো
ত্তম বাউলিং আছিল মেলবোৰ্ণত
১৮১-৮২ চনত ৱেষ্ট স্পণ্ডিজৰ বিৰুদ্ধে ।
সে স্পখন ষ্টেত তেওঁ ৮৩ ৰানৰ

বিনিময়ত ৱেষ্টম্পঞ্জিৰ সাতজন বৈছমেনক
আউ কৰিছিল । সেম্পখন আছিল
লিলিৰ ৫৮ তম ঠেমেছ । য'ত
তেওঁ ৱেষ্টম্পঞ্জিৰ লেনছ গিবৰ সৰ্বাধিক
সংগৃহিত ঠে উম্পকোৰ ৩০৯ বিশ্ব
ৰেকৰ্ড ভংগ কৰিছিল । লিলিয়ে
ম্পংলগুৰ বিৰুদ্ধে ২৯ খন ঠেত ১৬৭
টা উম্পকো পাকিস্থনৰ বিপক্ষে ১৮
ঠেত ৬৭টা উম্পকো আৰু
নিউজিলেণ্ডৰ বিৰুদ্ধে ৮ খন ঠেত ৩৮
উম্পকো লাভ কৰিছে । তেওঁ ২৩ বাৰ
এক ম্পনিংছত ৫টা উম্পকো লাভ
কৰিছে । তেওঁ মুঠতে ৭০ খন
ঠেমেছ খেলিছে আৰু তেওঁৰ সংগৃহিত
উম্পকোৰ সংখ্যা হ'ল ৩৫৫টা ।
ঠেমেছত সৰ্বাধিক সংগৃহিত উকোৰ
বিশ্বৰেকৰ্ডৰ অধিকাৰী ডেনিছ লিলিয়ে
ঠেমেছত সৰ্বমুঠ বান কৰিছে ৯০৫ ।
প্ৰথম শ্ৰেণীৰ খেলত লিলিৰ
উম্পকো প্ৰাপ্তিৰ সংখ্যা প্ৰায় ৮০০ , বানৰ
সংখ্যা প্ৰায় দুহাজাৰতকৈ অধিক ।